

There's No Place Like Home: Homemaking and the Laws of Hanukkah

Rabbanit Leah Sarna | Torah in Motion Hanukkah Yom Iyyun | 5786

I. Ner Ish U'Veyto

1. Shabbat 21b:5

The Sages taught in a *baraita*: The basic **mitzva of Hanukkah** is each day to have a **light** kindled by a **person**, the head of the household, for himself **and his household**. **And the *mehadrin***, i.e., those who are meticulous in the performance of mitzvot, kindle a **light for each and every one** in the household. **And the *mehadrin min hamehadrin*, Beit Shammai say:** On the first day one kindles eight lights and, from **there on, gradually decreases**. **And Beit Hillel say:** On the first day one kindles one light, and from **there on, gradually increases**.

שבת כ"א ב:ה'

תנו רבנן: **מצות חנוכה, נר איש וביתו.**
והמהדרין, נר לכל אחד ואחד.
והמהדרין מן המהדרין,
בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה,
מפאן ואילף פוחת והולך.
ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת,
מפאן ואילף מוסיף והולך.

II. Mitzvah of the Person (Ish) or Mitzvah of the House (Bayit)?

2. Tosafot on Shabbat 21b:5:1

And the *mehadrin* of the *mehadrin* (those who seek to beautify, among those who seek to beautify): It seems to RI that Beit Shammai and Beit Hillel refer only to "a man and his household" (i.e. the head of the household alone lighting on behalf of his entire family). Because in this way, there is more beautification; since there is something recognizable when he keeps adding or removing [lights], corresponding to the days that are entering (the days of Channukah still to come) or exiting (the days of Channukah that have already passed). However, if he makes a light for each one (i.e. each member of his household gets his own light), even if he adds from now onwards, there is nothing recognizable, because [people] would think that this is the number of people in the household.

תוספות על שבת כ"א ב:ה':א'

והמהדרין מן המהדרין - נראה לר"י דב"ש
וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן
יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף
והולך או מחסר שהוא כנגד ימים
הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר
לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא
היכרא שיסברו שכן יש בני אדם בבית:

3. Mishneh Torah, Scroll of Esther and Hanukkah 4:1

How many candles should one light on Chanukah? The mitzvah is that a single candle should be lit in each and every house, regardless of whether there are many members of the household, or merely one person [lives] there.

A person who performs the mitzvah in a beautiful and conscientious manner should light candles for every member of the household, whether male or female.

A person who is even more conscientious in his performance of the mitzvah than this and observes the mitzvah in the most desirable manner should light candles for every member of his household, a candle for each individual, whether male or female, on the first night. On each subsequent night, he should add a candle [for each of the members of the household].

משנה תורה, הלכות מגילה וחנוכה ד':א'

כמה נרות הוא מדליק בחנוכה. מצותה שיהיה כל בית
ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרבין בין
שלא יהיה בו אלא אדם אחד.

והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנן אנשי הבית
נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים.

והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המבחר מדליק
נר לכל אחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל
לילה ולילה נר אחד:

III. Ish but no Bayit

4. Shabbat 23a:6

Rav Ḥiyya bar Ashi said that Rav said: One who lights a Hanukkah light must recite a blessing. And Rabbi Yirmeya said: One who sees a burning Hanukkah light must recite a blessing.

שבת כ"ג א:ו'

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך. ורב ירמיה אמר: הרוצה נר של חנוכה צריך לברך.

5. Rashi on Shabbat 23a:6:1

One who sees: One who is passing through the marketplaces and sees it lit in one of the courtyards. But I found in the name of Rabbenu Yitzchak ben Yehudah, who said in the name of Rabbenu Yaakov, that this blessing is only required for one who did not yet light in his house or for one on a boat.

רש"י על שבת כ"ג א:ו' א'

הרואה - העובר בשוק ורואה באחד החצרות דולק ומצאתי בשם רבינו יצחק בן יהודה שאמר משם רבינו יעקב דלא הוזהר ברכה זו אלא למי שלא הדליק בביתו עדיין או ליושב בספינה:

6. Penei Yehoshua on Shabbat 21b:4

Jacob Joshua Falk (1680 – 1756)

In the gemara **"The Sages taught in a baraita: The basic mitzva of Hanukkah is each day to have a light kindled by a person, the head of the household, for himself and his household."** It seems that what distinguishes this mitzvah from other mitzvot which are obligations of the body such that there would be an obligation on each and every individual to uphold it because the commandment is more on a person than on his emissary. But this case is different because the essence of the mitzvah is near to the public space because of *pirsumei nisa* and therefore they put the obligation of this mitzvah as if it is a mitzvah on the house (and still this requires further investigation.)

פני יהושע על שבת כ"א ב:ד'

בגמרא תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו. נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצות שהן חובת הגוף שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד דקיימא לן נמי מצוה בו יותר מבשלוcho אלא דשאני הכא שאין הכא עיקר המצוה אלא בסמוך לרה"ר שהוא משום פרסומי ניסא משום כך הטילו חובת מצוה זו כאילו היא חובת הבית ועדיין צ"ע:

7. Responsa of the Maharsham 4:146

Sholom Mordechai Schwadron (1835 – 1911)

Parashat Vayigash 1905 in Radzin, to Rabbi Shimon Waltuch Rabbi of Leipzig

To answer your question from the second day of Chanukah as to whether it is permissible to light Chanukah candles on a train, I have not found anything clear about it, but it is the case that a person who pays for a train through the night is as if he paid for a place to eat and sleep and therefore is obligated in Chanukah candles.

As to what Rashi wrote about a person in a boat, we can say that the boats then were open without ceilings and the wind would blow and they were nothing like a house. And even though a train doesn't stand in one place and riding is like walking we don't see anywhere that a person needs a permanent house in order to fulfill *pirsumei*

שו"ת מהרש"ם חלק ד סימן קמו

ב"ה ב' ויגש תרס"ו ברעזאן. לכבוד הרב המאה"ג החריף ובקי מוה' שמעון וואלטוך נ"י רב בעיר לייפציג.

לתשו' מכתבו מיום ב' דחנוכה אם מותר להדליק נ"ח על הבאהן /הרכבת/ לא מצאתי הדבר מבואר אבל הלא מי ששילם בעד כל הלילה הוי כשכר לו בית דירה לאכול ולישן שם וחייב בנ"ח

ומ"ש רש"י ביושב בספינה י"ל שהיו אז ספינות פתוחות בלא קירוי והרוח מנשב ולא הי' בגדר בית כלל. ואף דהבאהן אינו עומד במקום א' ורכוב כמהלך לא נמצא בשום מקום שיהי' צריך בית קבוע למה שמצותו בשביל פרסומי ניסא כנלענ"ד

nisah - so it seems to me from logic.

מסברא.

8. Responsa of the Tzitz Eliezer 15:29

Eliezer Yehudah Waldenberg (1915 – 2006)

I was asked about those who go on trips during Hannukah whether they need to light candles with a blessing when they sleep out under the sky and whether they should anyways light without a blessing? And what about if they are sleeping in a tent? And is it preferable that each should be exempted by someone lighting in their home, if there is someone who could light for them there?

Response... **The obligation of lighting Hannukah candles falls on the skull of a person unrelated to any**

object....Based on what we have said my opinion tends to answer our question that one is obligated to light Hannukah candles even when sleeping under the heavens, each one by their bed and corner, or they can buy in together and light together, and of course they need to light with a bracha if they are sleeping in a tent....for it is preferable to light and fulfill the mitzvah in its fullness than relying on someone else lighting in their homes such that they will miss out on the essence of the mitzvah which is actually seeing lit Hannukah candles....

It seems that according to the Maharsham a place needs to be a home and he proves it from Rashi....And in my humble opinion it seems that there is no proof from Rashi in this because we can explain the intention of Rashi simply - he was trying to say that since on the boat he doesn't have candles to light or that they won't let him light... But Rashi would agree that one is *obligated* to light according to the halakha on a boat and it doesn't matter that there's no ceiling because the house is not necessary at all...

שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן כט

נשאלתי באלו היוצאים לטיול בחנוכה אם חייבים להדליק נר חנוכה בברכה גם כשהם ישנים תחת כיפת השמים ואם עכ"פ ידליקו בלא ברכה ומה הדין לגבי הישנים באהל? והאם עדיף שכל אחד יצא בהדלקת הנרות שבביתו, במדה וישנם שידליקו עליו. תשובה... **חייב הדלקת נר חנוכה הוא חיוב מוטל אקרקפתא דגברא מבלי שיהא קשור בהחפצא... עפ"י** האמור מובן דדעתי נוטה בנידון שאלתנו שמחוייבים להדליק נר חנוכה גם כשישנים תחת כפת השמים. כל אחד ואחד על יד מיטתו ופינתו, או ישתתפו בפריטי וידליקו במשותף, ומכ"ש שחייבים להדליק ובברכה כשהם ישנים באהל מתוך.... שעדיפא שידליקו ויקיימו המצוה במלואה ממה שיסמכו בהדלקת הנרות שבביתם ויחסר להם מעיקר המצוה שהיא ראייה בפועל נרות חנוכה דולקים.... ומה שמשמע מהמהרש"ם ז"ל שצריך להיות מיהת על המקום גדר בית, ומוכיח לה כאילו מדברי רש"י... ולפענ"ד נראה דאין כל ראייה מרש"י על כך, כי יש לפרש בכוונת רש"י בפשיטות דר"ל, מפני שבספינה אין לו נרות להדליק או מפני שמקפידים על כך ולא נותנים לו רשות, ... וגם רש"י מודה שחייב להדליק מדינא בספינה ולא איכפת מה שזה בלא קירוי, כי לא בעינן בזה בית כלל...

9. Responsa Minhat Shlomo 2-3:58

Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (1910-1995)

a. On the laws of a house for the mitzvah of Hanukkah Candle Lighting.

It seems from the gemara that the that the mitzvah of candle lighting is an obligation on a person to light in their home or the entrance to their home or courtyard...

And according to this reason, we need to ask about a house that does not have a roof because even though for Shabbat purposes it would be considered the private domain, nevertheless since it isn't roofed maybe it isn't appropriate for hanukkah candles. And certainly we need to wonder about a house that does not contain

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן נח

א. בדין בית למצות נר חנוכה
...ומבואר דמצות הדלקה היא חובה על האדם להדליקה דוקא בביתו או על פתח הבית או על פתח החצר... ולפי"ז יש לדון בבית שאינו מקורה אף על גב דלענין שבת חשיב רה"מ כיון שאינו קרוי בית אין מקום כזה ראוי לקיים בו מצות נר חנוכה, וכ"ש שיש להסתפק בבית שאין תוכו י' טפחים אשר גם לענין שבת אין זה קרוי רה"י, או בית שאינו יכול לעמוד ברוח מצויה דאפשר דחשיב כמדליק בחוץ במקום שאין עליו שם בית. גם הרי אמרו בסוכה ג' ע"א, ת"ר בית שאין בו

10 tefachim which even for Shabbat would not be considered private domain, or a house that cannot stand up to regular wind which then might be considered like lighting outside - it can't be called a house. And it says in Tractate Sukkah: our rabbis taught that a house that is not 4x4 amot is excluded from mezuzah, me'akeh, cannot get tzaraat (etc)...and Tosfot there bring from the Yerushalmi that if someone made a neder about a house they could still go in to a smaller than 4x4 house because it is not considered a 'house' in normal human parlance...and since this is the case, we need to ask: since we need a house for hanukkah candles, why are hanukkah candles not listed amongst the things that need to be within a 4x4 house?...

And it seems that a house which is not 4x4 is not considered a permanent residence but actually is considered an impermanent residence. Therefore it seems to me that specifically with laws and mitzvot that are practiced all year round and require a house by Torah or rabbinic law, those require a house of 4x4 amot where you could live permanently, which is not the case for the purposes of Hanukkah candles which are just 8 days and it is common to live in an impermanent residence for 8 days and we do not require it to be the type of house that a person would want to live in permanently....

So it seems like what we mean in terms of a house is that a person needs to light in a space that is uniquely theirs alone, to exclude a road or a synagogue, and therefore it doesn't even need to be an impermanent residence just that they have unique permission to be there would be enough...

ד' אמות על ד' אמות פטור מן המזוזה ומן המעקה ואינו מטמא בנגעים... ובתוס' שם בד"ה בית הביאו בשם הירושלמי דגם בנודר מן הבית מותר להכנס בבית שהוא פחות מד"א, כלומר דגם בלשון בני אדם אינו נקרא בית... וכיון שכן יש לדון הואיל וגם בנר חנוכה צריך בית למה לא הזכירו זאת בין הדברים הצריכים דוקא בית של ד"א....

ונראה דאה"נ בית שאין בו ד"א על ד"א אינו קרוי דירת קבע, אבל שפיר חשיב דירת ארעי... ולכן חושבני שדוקא בדינים או מצוות הנוהגים תמיד בכל השנה ומצינו בלשון התורה או חכמים שאמרו בו לשון בית מצריכים שיהא דוקא בית של ד"א שרגילים לדור בו תמיד, משא"כ לענין מצות נר חנוכה שנוהגת רק ח' ימים ואשר לח' ימים רגילים לדור גם בדירה ארעית, לא בעינן שיהא דוקא בית חשוב של ד"א הרגילים לדור בו תמיד....

יתכן דמה שנזכר בית הכוונה רק להדליק את הנר ברשות המיוחדת לו בלבד ולאפוקי ברחוב או בביהכנ"ס, ולכן אפשר שגם מקום אשר אין עליו אפי' שם דירת ארעי אלא רשות בלבד מהני...